

Lärarstöd till Tummen Upp! Svenska Formativ bedömning åk 4

Innehåll

1. Vad är formativ bedömning?2
2. Tankarna bakom *Tummen upp! Formativ bedömning*5
3. Det här hittar du i *Tummen upp! Formativ bedömning* 6
4. Så här kan ni arbeta med *Tummen Upp! Svenska Formativ bedömning åk 4*8
5. Stöd för bedömning12
 - ❖ Formativa frågor
 - ❖ Förslag på vad som kan skrivas i Bubblorna
 - ❖ Värderingsscheman
 - ❖ Kvalitetsmatriser
6. Hur kan man arbeta vidare?24

1. Vad är formativ bedömning?

Formativ och summativ bedömning – båda behövs!

Formativ bedömning kallas även bedömning för lärande, BFL. Formativ bedömning sker under pågående undervisning – alltså innan ett moment är avslutat. Syftet är att stärka elevernas lärande eller att leda till förändringar i lärarens undervisning. Det handlar om att tydliggöra undervisningens mål för eleverna, undersöka var eleverna befinner sig i förhållande till målen och att eleverna får återkoppling som talar om hur målen kan uppnås. Exempel på formativ bedömning är *Tummen upp! Formativ bedömning* som informerar om kunskapskvalitet och utvecklar elevernas förmågor.

Summativ bedömning är en bedömning som sker när undervisningen av ett moment är avslutad. Syftet är att mäta vad eleverna har lärt sig. Exempel på summativ bedömning är nationella prov och *Tummen upp! Kartläggning och bedömning* som är en sorts insamling av kunskap för att kunna sätta betyg.

Men det finns ingen motsättning mellan formativ eller summativ bedömning – båda behövs. Den formativa bedömningen är en fortlöpande process, medan den summativa bedömningen äger rum när processen är klar.

Begrepp

I den formativa bedömningsprocessen är **återkoppling** ett viktigt begrepp. I den engelska litteraturen talar man om *feedup*, *feedback* och *feedforward*.

Feedup handlar om att tydligt visa vilka lärandemålen är och svarar på frågan *Vilket är målet?* Eller *Vart ska jag?*

Feedback avser respons på hur en uppgift är utförd, var eleven befinner sig i sitt lärande och kan översättas med *återkoppling*. Feedback svarar på frågan *Var är jag?*

Feedforward skulle kunna översättas med *framåtkoppling*, dvs. vägledning för hur eleven ska göra för att ta sig mot målen. Feedforward svarar på frågan *Hur tar jag mig mot målet?*

I bedömningslitteraturen talas det om fyra olika typer av återkoppling: *uppgiftsrelaterad*, *processrelaterad*, *metakognitiv* och *personlig återkoppling*.

Uppgiftsrelaterad återkoppling är en ytlig återkoppling där det kan handla om att en lösning är rätt eller fel eller att något fattas i svaret. Den är sällan generaliserbar till andra uppgifter.

Processrelaterad återkoppling är riktad mot de processer som används för att lösa en uppgift. Den återkopplingen är i större utsträckning generaliserbar till andra uppgifter.

Metakognitiv återkoppling riktar sig mot att stärka elevens förmåga att driva sig själv. Det kan handla om att utveckla strategier för självvärdering och att stärka elevens förmåga att ta ansvar för att skaffa sig återkoppling. Vid självvärdering/bedömning reflekterar eleven över kvaliteten på sitt eget arbete, bedömer om det är i enlighet med mål och kriterier och reviderar därefter vid behov.

Personlig återkoppling riktar sig mot eleven som person. Den återkopplingen svarar inte på frågan om hur eleven ska göra för att nå målen.

Den mest effektiva återkopplingen är den som är endera processrelaterad eller metakognitiv. Den uppgiftsrelaterade återkopplingen kan vara verkningsfull om den senare används för att förbättra processer eller öka elevens förmåga till självstyrning. Den personliga återkopplingen är minst effektiv och har ibland motsatt effekt.

Här i lärarstödet till *Tummen upp! Formativ bedömning* kommer vi att använda begreppet *återkoppling* och frågorna *Vilket är målet?/Vart ska jag?*, *Var är jag?* och *Hur ska jag ta mig mot målet?*

Den formativa bedömningsprocessen

En formativ bedömningsprocess kan alltså tydliggöras genom tre frågor:

- **Vilket är målet?**
- **Var är jag?**
- **Hur ska jag ta mig mot målet?**

I dessa tre processer är både eleven, lärare och kamrater involverade.

Den formativa bedömningen kan sägas ha två syften. Dels ger den läraren information om *elevens lärande*, vilket ger underlag för formativ återkoppling. Dels ger den läraren information om *hur undervisningen har fungerat* så att lämpliga justeringar kan göras i planeringen.

För att bedömning ska vara formativ så måste den återkoppling som ges användas av eleven för att fylla gapet mellan nuvarande förståelse, färdighet eller kunskap och önskad förståelse, färdighet eller kunskap. Återkopplingen måste klargöra målet, informera hur eleven ligger till i förhållande till målet och ge riktlinjer för hur eleven ska gå vidare för att nå målet.

Vilket är målet?

– målet för undervisningen tydliggörs

Vart ska jag? Genom att tydliggöra och konkretisera mål, syfte och kunskapskvaliteter ser eleverna vart de ska i sin utveckling. Eleverna behöver

förstå syftet med undervisningen och känna sig delaktiga. De behöver förstå vilka kriterierna för lärande är, för att lyckas i sitt lärande.

Var är jag?

– information söks om var eleven befinner sig i förhållande till målet

Både elev och lärare behöver få syn på var eleven befinner sig i sitt lärande i förhållande till målet. Genom att använda sig av bedömningsbara uppgifter, aktiviteter, diskussioner och samtal får eleverna visa vad och i vilken utsträckning de kan och förstår. Undervisningen behöver planeras så att de aktiviteter och uppgifter som används gör det möjligt att avgöra var eleven befinner sig i sitt lärande.

Hur ska jag ta mig mot målet?

– återkoppling ges som talar om hur eleven ska komma vidare mot målet

En bra återkoppling ska stärka elevens självförtroende och motivation samt ge möjlighet att minska gapet mellan nuvarande prestation och önskad prestation, dvs. föra lärandet framåt. Det är viktigt att återkopplingen sker *under* själva arbetsprocessen.

Återkopplingen bör vara som en dialog om lärande *mellan lärare och elev*, men också *mellan elever*, som kamratrespons. Kamratrespons kan hjälpa till att tydliggöra kriterier, så att eleverna ser fler exempel på hur uppgifter kan göras. De kan därmed lättare urskilja de kvaliteter som ska bedömas och se styrkor och svagheter i sitt eget arbete. Eleverna övar på att värdera sin egen kunskap och sin förmåga att använda kunskapen.

2. Tankarna bakom *Tummen Upp!* *Formativ bedömning*

Lärarna ska förbättra sin undervisning, arbeta mot högre måluppfyllelse, öka elevernas resultat osv. Det är stor press och många uppmaningar och påtryckningar på lärare. Men hur enkelt är det egentligen att stötta och vägleda många elever – ja, kanske flera klasser med elever – i den formativa processen?

Med detta i tankarna har *Tummen upp! Formativ bedömning* tagits fram. Du får hjälp att skapa en formativ undervisning som bygger på att utveckla förmågorna och på ett enkelt sätt ge effektiv återkoppling som leder eleverna framåt i sitt lärande. Du kan bedöma hur eleverna kan använda och utveckla sina förmågor i ämnet.

I *Tummen upp! Formativ bedömning* finns uppgifter och aktiviteter som är bedömningsbara, som kan fylla gapet mellan nuvarande förståelse och målet samt ge eleverna vägledning för hur de kan nå målet. Uppgifterna ger eleverna möjligheter att utveckla förmågorna utifrån olika centrala innehåll.

Genom att eleverna får se olika svar och lösningar och värdera dem ges de möjligheter att upptäcka strategier som är generaliserbara och har högre kvalitet. Eleverna får också reflektera över sina egna svar och lösningar både enskilt och tillsammans med andra, innan de prövar sina nyvunna erfarenheter på nya uppgifter. Uppgifterna i *Tummen upp! Formativ bedömning* är utformade så att de i första hand ska kunna användas för processorienterad och metakognitiv återkoppling.

Utvärderingarna i *Tummen upp! Formativ bedömning* ger dig och eleverna verktyg till återkoppling som är både tydlig, enkel och effektiv. Tänk på att återkopplingen inte alltid behöver vara skriftlig; den muntliga responsen är lika viktig. Ofta kan du också ge återkoppling i grupp – många gånger gäller samma sak för flera elever.

3. Det här hittar du i *Tummen Upp!* *Formativ bedömning*

Förmågor

Tummen upp! Formativ bedömning är indelad i tre större avsnitt efter förmågorna. Vilka förmågor som är i fokus framgår av "tumgreppen" på sidorna av varje uppslag. Naturligtvis kan fler förmågor än de som angivits tränas i samma uppgift. Det går sällan att arbeta med eller urskilja bara en förmåga.

Kunskapskrav

Nederst på varje sida står kunskapskraven, dvs. de mål som aktiviteter och uppgifter riktas mot. De har återgetts så neutrala som möjligt (värdeorden är borttagna där det går) eftersom det i *Tummen upp! Formativ bedömning* handlar om att bedöma hur eleverna kan använda och utveckla sina förmågor – inte i vilken grad eleverna uppnår kunskapskraven.

Värderingen av i vilken grad eleven uppnår kunskapskraven för olika betygsnivåer kan lärare och elever arbeta tillsammans med efter avslutat arbetsområde. Detta kan med fördel göras med hjälp av *Tummen upp! Kartläggning* (läs mer på liber.se).

I *Tummen upp! Svenska Kartläggning* åk 4 får läraren hjälp med att bedöma hur eleverna klarar alla kunskapskrav.

Uppgifter

Tummen upp! Formativ bedömning består av uppgifter som tydliggör undervisningens mål, genom att visa på exempel som eleverna kan lära av. Eleverna får möjligheter att lära sig förstå skillnader i kvalitet mellan olika prestationer och värdera exempel. Genom att visa olika svar och lösningar får eleverna förebilder; "Så här kan det se ut när jag kan det jag ska kunna." eller "Jag ser hur jag skulle kunna göra/tänka annorlunda här."

Uppgifterna är verklighetstroga och utmanande. Eleverna ska med hjälp av uppgifterna kunna tillämpa befintliga kunskaper i ett nytt sammanhang eller ur en annan synvinkel. De ska skapa en djupare förståelse genom att göra nya kopplingar med hjälp av befintliga kunskaper.

Uppgifterna är utformade så att du som lärare enkelt ska kunna förstå principen och praktisera det på fler arbetsområden och egna eller andra

uppgifter. Du får en modell för formativ undervisning som kan bli ett förhållningssätt snarare än en metod.

EPA

Tummen upp! Formativ bedömning innehåller flera uppgifter med EPA-struktur eftersom eleven, klasskamraterna och läraren tillsammans är viktiga aktörer i en formativ bedömningsprocess.

E 😊 står för enskilt: varje elev får tänka och arbeta själv. De individuella uppgifterna gör det möjligt för lärare och elev att kunna avgöra och bedöma hur väl eleven kan använda sina förmågor.

P 😊😊 står för par: eleven får diskutera och prova sina idéer tillsammans med en klasskamrat.

A 🌸 står för alla: uppgifter där svar, lösningar och idéer lyfts i helklass. Du som lärare bör leda alla-uppgifterna.

EPA ökar elevernas metakognition och medvetenhet om sina kunskaper. I samtalen synliggörs också eventuella missuppfattningar som eleverna har och de får möjlighet att bearbeta dessa med hjälp av andra.

Utvärdering

Vid två tillfällen per avsnitt finns större utvärderingar. I utvärderingarna klargörs målen och vad som bedöms. Eleven ges möjlighet att själv bedöma och utvärdera sitt arbete och sin utveckling, för att kunna styra det egna lärandet. Läraren kan ge respons och kommunicera med eleven hur hen ska komma vidare mot målen.

Återkoppling leder till förändring om eleven ges tillfälle att pröva sina lösningar och svar inte bara en, utan helst flera gånger. Därför ligger en utvärdering i mitten och en i slutet av varje förmågeavsnitt.

Box och Bubbla

Som metod för utvärderingen används Box och Bubbla. Metoden fokuserar på elevens styrkor i Boxen och ger möjlighet till strukturerad och beskrivande återkoppling till eleven i Bubblan.

4. Så här kan ni arbeta med *Tummen Upp! Svenska* *Formativ bedömning*

Tummen upp! Formativ bedömning är ett arbetsmaterial som du som lärare styr över. Du kan välja att börja arbeta med vilket avsnitt du vill, dvs. vilka förmågor du tycker passar utifrån din ordinarie undervisning. Det är du som bestämmer *när* och *hur* eleverna ska arbeta i häftet. Det är alltså *inte* ett häfte som eleverna ska välja att arbeta i när de själva vill.

Vi rekommenderar att du samlar in häftena efter varje gång ni arbetat i dem, och förvarar dem hos dig.

Innan eleverna arbetar i häftet första gången

Låt varje elev bekanta sig med sitt nya arbetshäfte genom att bläddra lite, titta på de olika avsnitten, symbolerna m.m.

Berätta att det här häftet ska hjälpa eleverna att utveckla sina *förmågor* i svenska, samtidigt som det ger dig som lärare en hänvisning vad de kan och lär sig. Du som lärare får syn på hur din undervisning fungerar, och om du eventuellt behöver förändra något för att få dina elever att lära sig ännu bättre.

Förklara att flera av uppgifterna i boken handlar om att arbeta *enskilt*, tillsammans med en kamrat i *par* och till sist *alla* tillsammans i hela klassen. Visa symbolerna för EPA, berätta vad de betyder och vad som förväntas av eleverna.

Dela in eleverna i par, så att de vet vem de ska arbeta med innan uppgifterna i häftet introduceras. Det möjliggör för eleverna att direkt fokusera och sätta igång sitt arbete med uppgifterna.

Tydliggör målen

Välj vilket avsnitt ni ska arbeta med (vilket förmåge-område).

Börja med att tillsammans läsa kunskapskraven längst ner på varje sida i det aktuella avsnittet. Varje kunskapskrav svarar på frågan *Vilket är målet?*

Gå sedan till **Utvärdering 1** som hör till det valda avsnittet och läs tillsammans i Boxen. Här konkretiseras kunskapskraven, så att eleverna ska förstå och känna sig delaktiga om vart de ska i sin utveckling och sitt lärande.

Ta tid på er att diskutera varje lärandemål i Boxen med eleverna, så att de har klart för sig vart de ska och vilka förmågor de kommer att träna under tiden som de arbetar med uppgifterna i avsnittet.

Hur går det att:

☐ söka i texten efter ett speciellt ord (sökklåsa)?

☐ dra slutsatser av det som står på flera ställen i texten?

☐ ta reda på vad ord och uttryck betyder (ord och uttryck som du inte förstår)?

☐ klura ut svaret med hjälp av sådant som du själv vet?

☐ läsa "mellan raderna" och tolka det som är gömt i texten?

OBS! Berätta för eleverna att Tummen upp-symbolerna och kryssrutorna *inte* ska fyllas i vid detta tillfälle – det görs först *efter* arbetet med avsnittet.

Värderingsschema

I detta lärarstöd finns ett värderingsschema till varje avsnitt som kan kopieras till eleverna. Där finns lärandemålen och ytterligare en konkretisering av vad de innebär som kan vara till stöd för eleven då den ska bedöma sin nuvarande förmåga/kunskap. Värderingsschemat är ett verktyg för att svara på frågan *Var är jag?* Det är bra om eleverna utvärderar fortlöpande – låt dem återkomma till värderingsschemat ofta under arbetsprocessen.

Arbeta med EPA-uppgifterna

Titta gärna på uppgifterna tillsammans i klassen innan eleverna får börja. Vid behov kan man läsa texten gemensamt och diskutera uppgifterna –utan att eleverna avslöjar några svar. Detta gör att fler elever kommer förstå vad de ska göra samt ökar elevernas engagemang för uppgifterna.

Förslag på frågor till klassen:

- Vad handlar uppgifterna om?
- Vad visar bilderna?
- Vilka strategier är lämpliga att använda i de här uppgifterna?
- Vilka förmågor kommer vi att träna på i uppgifterna?

Låt sedan eleverna börja arbeta enskilt och i par.

Anpassning

De elever som är i behov av särskilt stöd eller har svenska som andraspråk kan behöva lässtöd och hjälp att förstå uppgiften. Uppmuntra eleverna att diskutera och läsa uppgiften högt för varandra, även när de arbetar med de enskilda uppgifterna. Du som lärare kan också stötta, diskutera uppgiften och läsa högt för eleverna.

Avsluta

När de första två paren är klara med par-uppgifterna kan man förslagsvis para ihop paren med varandra så att de får redovisa sina svar för varandra under tiden som de andra eleverna gör klart sina uppgifter. Därefter kan du låta paren träffa nya par för redovisning tills du känner att det är dags för

klassdiskussion. Avbryt eleverna när du börjar se att de *flesta* är klara, samtliga par behöver inte vara helt klara för att du bryter och har diskussion kring alla-frågorna.

I häftet finns redan förslag på alla-frågor och uppgifter. Gå igenom fråga för fråga. Kanske kan grupperna också redovisa sina svar för klassen.

Lyft och beröm: två kvaliteter på svaren och endast en sak som du önskar ska förbättras till nästa gång. En önskning till förbättring kan eleverna hantera och komma ihåg att förbättra.

Det är viktigt att du som lärare uppmuntrar och lyssnar på elevernas svar och tar dem på allvar, vare sig svaren är rätt eller fel. Du som lärare måste diskutera med eleverna och både påpeka brister som finns och ge ytterligare utmaning.

Förslag på övergripande frågor till klassen:

- Vilka strategier har ni använt för att lösa uppgifterna?
- Vilka förmågor har ni tränat på när ni arbetade med uppgifterna?
- Hur kan en checklista se ut för att hjälpa oss komma ihåg alla delar vid skrivande av en text?
- Hur kan en checklista se ut för att hjälpa oss komma ihåg alla delar vid en muntlig framställning?

Utvärdering med Box och Bubbla

Nu är det dags att utvärdera arbetet med avsnittet.

Eleven läser i **Boxen** igen och funderar på hur det går. Eleven målar Tummen upp-symbolerna:

grön om hen känner sig säker

gul om hen känner sig ganska säker

röd om hen känner sig osäker.

Därefter fyller du som lärare i elevernas utvärderingar i Boxen, genom att färglägga rutorna. Färgerna på Tummen upp-symbolen och rutan behöver inte nödvändigtvis bli lika; ni kanske inte är helt överens om hur det går. Det är viktigt att du och varje elev samtalar tillsammans om vilka mål hen är säker på och vilka hen behöver utveckla. Till din hjälp för detta finns här i lärarstödet *kvalitetsmatriser* kopplade mot en uppgift ur varje avsnitt.

Hur går det att:	
	☐ samtala om bekanta ämnen?
	☐ ställa frågor för att få ett bättre samtal?
	☐ framföra åsikter?
	☐ förbereda muntliga redogörelser?

Vad jag ska utveckla och hur jag ska göra:

Hur ska jag ta mig till målet?

I **Bubblan** ska läraren, i samråd med eleven, skriva *vad* eleven behöver utveckla och *hur* eleven ska göra: dvs. *återkoppling* som leder lärandet framåt. Det är viktigt att du som lärare ger redskap för att göra förbättringar, dvs. samtalar tillsammans med eleven hur hen kan göra för att utveckla sina förmågor i svenska.

Ibland har eleven helt klart för sig hur den ska arbeta för att komma till målet, men oftast behöver eleven lärarens stöd för att komma fram till det. I det här lärarstödet får du som lärare också förslag på vad som kan stå i Bubblan. Det är viktigt att förslagen på åtgärder blir konkreta för eleven. Tänk på att återkopplingen också kan vara formulerad som en fråga; som ger eleven tankar om hur hen ska fortsätta utveckla förmågorna.

Den återkoppling eleverna får utvärdering 1 ska de sedan träna och arbeta med i följande uppgifter i häftet, men helst också vid flera andra undervisningstillfällen. Det är alltså en fördel om det går en tid mellan de två utvärderingarna i varje avsnitt – för att eleven ska få möjlighet att visa mer kvalitativa och utvecklade förmågor i utvärdering 2.

Kamratrespons

Du kan också uppmuntra eleverna att diskutera med varandra i par vad som kan stå i Bubblan.

Kamratrespons förutsätter att eleverna är trygga med varandra och att de har tränat på det. Se tips på hur du kan introducera kamratrespons under rubriken "Hur kan man arbeta vidare?" här i lärarstödet.

5. Stöd för bedömning

Formativa frågor

Frågor som fokuserar på den processrelaterade och den metakognitiva återkopplingen kan vara bra att använda under den formativa bedömningsprocessen. Genom att använda en formativ frågeteknik är förhoppningen att eleverna i diskussionerna ska visa tydliga tecken på sin förståelse, dels på sådant som de redan kan, dels på nybildad kunskap.

Innan du ställer dessa frågor är det klokt att gå igenom och diskutera vissa ord och begrepp för att säkerställa att eleverna förstår dem. Förslag på ord och begrepp att uppmärksamma:

analysera, lässtrategi, läsförståelse, flyt i läsningen, kommunicera, formulera, uttrycka sig, uttryck, samtal, föra ett samtal vidare, resonera, presentation

Läsa och analysera

- Hur tänker du innan du ska läsa en text?
- Hur tänker du under tiden som du läser en text?
- Hur tänker du efter du har läst en text?
- Hur gör du för att läsa med flyt?
- Hur gör du om du inte förstår allt i en text?
- Varför valde du just den här lässtrategin/de här lässtrategierna?
- Hur använder du lässtrategierna?
- Känner du till någon annan lässtrategi som du kan använda?
- Hur kan du använda din lässtrategi vid andra texter?
- Vill du ha en ny/bättre lässtrategi?
- Får jag förklara en ny lässtrategi för dig?
- Vilka lässtrategier använder dina klasskompisar?

Skriva och kommunicera

- Du vet vad du vill kommunicera och skriva om, men du vet inte hur du ska formulera/skriva det, eller hur?
- Vilka formuleringar/olika sätt att skriva är lämpliga/bra här?
- Hur har dina klasskamrater formulerat/uttryckt sina tankar och idéer?
- Varför valde du den här formuleringen/det här uttrycket/ordet?
- Får jag visa dig en bra formulering/ett bra sätt att skriva på?
- Vilken struktur är lämplig att använda här?

Tala och kommunicera

- Du vet vad vill säga och kommunicera, men du vet inte hur du ska formulera/uttrycka det, eller hur?
- Vad du behöver tänka på för att föra samtalet vidare?
- Vilka olika frågor kan du ställa för att föra samtalet vidare?
- Vad behöver du tänka på för att kunna lyssna och försöka sätta sig in i en annan persons sätt att resonera och tänka?
- Vad du behöver tänka på för att bygga upp en presentation?
- Vilka olika sätt att uttrycka/säga det har du använt förut?
- Hur *brukar* du göra när du ska tala/berätta om något?
- Får jag föreslå några olika sätt att säga det/uttrycka sig på?

Förslag på vad som kan skrivas i Bubblorna

Det är viktigt att de här förslagen
anpassas till varje elev;
förenkla uttrycken om det behövs.

Tänk på att återkopplingen i Bubblan
också kan vara formulerad som en formativa *fråga* –
som ger eleven tankar om hur hen
ska fortsätta utveckla förmågorna.

Läsa och analysera

Jag vill bli säkrare på att läsa och använda lässtrategier genom att:

- prova och använda mig av fler lässtrategier för att få bättre läsflyt.
- prova och använda mig av fler lässtrategier för att bättre förstå innehållet.
- ta hjälp av ords uppbyggnad för att få bättre läsflyt.
- ta hjälp av ordböcker för att förstå ords uppbyggnad och betydelse.
- bygga upp ett större ordförråd genom att sammanfatta viktig information om texten.
- återberätta innehållet i lästa texter.
- tillsammans med andra samtala och ställa frågor till texten.
- tillsammans med andra samtala om texters ord, begrepp och struktur.
- läsa delar texter gemensamt med andra och samtala ord, ämnesspecifika begrepp och struktur.
- lära och inspireras av hur andra använder olika lässtrategier.

Jag vill bli säkrare på att söka i texten (sökäsa) genom att:

- samtala om se modeller för hur jag kan sökäsa och snabbt hitta något jag är intresserad av.
- samtala om och se modeller för hur jag kan översiktäsa för att hitta en texts övergripande drag.

Jag vill bli säkrare på att dra slutsatser av det som står på flera olika ställen i texten genom att:

- samtala om och se modeller för hur jag ska tänka och göra.
- tillsammans med andra resonera kring hur man med hjälp av ledtrådar kan förstå, dra slutsatser och förutsäga om sådant som inte är klart utsagt i texten.
- samla och skriva ner ledtrådar (om t.ex. huvudpersonerna eller en händelse) och därefter tillsammans med andra samtala om slutsatserna.

Jag vill bli säkrare på att ta reda på vad ord och uttryck betyder genom att:

- ta hjälp av ordböcker och digitala hjälpmedel för att hitta synonymer.
- tillsammans med andra diskutera och analysera ord och uttryck.

Jag vill bli säkrare på att klura ut svaret med hjälp av sådant som jag själv vet genom att:

- läsa mer för att uppleva och försöka koppla ihop med egna erfarenheter.
- tillsammans med andra samtala om en text utifrån egna erfarenheter och tolkningar.

Jag vill bli säkrare på att läsa "mellan raderna" och tolka det som är gömt i texten genom att:

- samtala om och se modeller för hur jag ska göra.

Skriva och kommunicera

Jag vill bli säkrare på att variera språket genom att:

- studera och jämföra språket i olika slags texter.
- undersöka andra texter tillsammans med andra och sedan skriva fler gemensamma texter och egna texter.
- använda ordböcker och digitala hjälpmedel för att hitta synonymer.
- låta någon ge respons på mina texter utifrån språkets variation.

Jag vill bli säkrare på att använda sambandsord genom att:

- studera och jämföra språket i olika slags texter.
- analysera och diskutera hur olika slags texter är uppbyggda med sambandsord.

- läsa olika texter, stryka under alla sambandsord och samla dem på en ordtavla eller i en skrivbok.
- undersöka andra texter tillsammans med andra och sedan skriva fler gemensamma texter och egna texter.

Jag vill bli säkrare på att välja rätt skiljetecken genom att:

- tillsammans med andra diskutera skiljeteckens betydelse för förståelse och upplevelse av texters innehåll.
- studera hur en författare använder skiljetecken i en text.
- samtala om och se modeller för *hur* jag kan markera/visa dialog i en text.
- samtala om och se modeller för *varför* jag ska markera/visa dialog i en text.
- tillsammans med andra studera texter med felaktigt utsatta skiljetecken och ge förslag på ändringar.
- träna på att sätta ut rätt skiljetecken i en text där de är borttagna.

Jag vill bli säkrare att ändra i en text så att den får bättre kvalitet genom att:

- byta ut ord (t.ex. personer, miljöer, känslor, sambandsord) och tillsammans med andra resonera om hur texten förändras.
- arbeta mer med kompisrespons och gemensam bearbetning av texter.
- skriva och läsa olika typer av texter och ge och få respons på både innehåll och form.

Jag vill bli säkrare att ge respons på innehållet i en text genom att:

- få modeller för hur jag kan ge respons på innehållet i några texttyper.
- tillsammans med andra göra en checklista för respons på innehållet i en text.
- arbeta mer med kompisrespons och gemensam bearbetning av texter.

Jag vill bli säkrare att söka och välja ut information genom att:

- börja med att läsa i en uppslagsbok, som ger en kort sammanfattning och förslag på ytterligare sökord.
- fundera på vad det är jag vill veta och vilken typ av information jag är ute efter.
- skriva upp frågor som jag vill ha svar på och bestämma vilka sökord som jag vill använda.

Jag vill bli säkrare att avgöra om informationen jag hittar är trovärdig genom att:

- tillsammans med andra diskutera vem som har sammanställt informationen.
- tillsammans med andra diskutera syftet med informationen (varför informationen finns).
- fundera på om jag kan hitta information från andra ställen.
- jämföra informationen med sådant som jag redan vet.
- jämföra informationen med andra källor.

Tala och kommunicera

Jag vill bli säkrare på att samtala om bekanta ämnen genom att:

- träna på att berätta med hjälp av bilder eller föremål.
- utgå från mina egna och andras erfarenheter, texter och bilder.
- tillsammans med andra delta i rollspel där jag kan träna på att ta olika personers perspektiv.

Jag vill bli bättre att ställa frågor för att få ett bättre samtal genom att:

- lyssna på andra och ställa frågor utifrån det som sägs.
- tillsammans med andra öva på att ställa olika frågor.
- tillsammans med andra skapa modeller för olika frågor.

Jag vill bli säkrare på att framföra egna åsikter genom att:

- utgå från aktuella, vardagliga händelser, ta ställning och argumentera.
- tillsammans med andra diskutera vad vi tycker om gemensamma upplevelser (t.ex. rastaktiviteter, utflykter, spel, film, teater, böcker, musik).
- delta i olika beslutsprocesser (t.ex. klassråd).

Jag vill bli säkrare på att förbereda (och genomföra) muntliga redogörelser genom att:

- tillsammans med andra samtala och diskutera hur man bygger upp en presentation (med relevant innehåll, språk och struktur).
- tillsammans med andra samtala och diskutera vad man behöver för att stödja en presentation (t.ex. stödord, bilder, digitala hjälpmedel).

- lära och inspireras av hur andra använder förbereder och genomför muntliga redogörelser och presentationer.
- lyssna på presentationer och ge respons på hur de är uppbyggda.
- lyssna på presentationer och ställa frågor och ge respons på innehåll.

Hur säker känner du dig i följande situationer?	Säker	Ganska säker	Osäker Behöver träna mer och utveckla	Här får du hjälp att förstå de olika situationerna.
Söka efter ett speciellt ord i en text (sökäsa)				Du skummar snabbt igenom en text för att hitta något som du letar efter eller är intresserad av.
Dra slutsatser av det som står på flera olika ställen i en text				Du hämtar information från ett eller flera ställen i en text och skriver sedan om det till ett svar.
Ta reda på vad ord och uttryck betyder				Du har strategier – olika sätt att göra och tänka – för att reda ut ord och uttryck som du inte förstår, för att kunna förstå innehållet i en text.
Klura ut svar med hjälp av sådant som du själv vet				Du använder din förförståelse för att göra så goda förutsägelser eller gissningar som möjligt om information i en text.
Läsa "mellan raderna" och tolka sådant som är gömt i en text				Du letar och lyfter fram sådant som inte står klart utskrivet i en text, för att kunna förstå och förklara information och idéer.

Hur säker känner du dig i följande situationer?	Säker	Ganska säker	Osäker Behöver träna mer och utveckla	Här får du hjälp att förstå de olika situationerna.
Variera språket i en text				Du tänker på att använda flera olika ord och uttryck och olika korta och långa meningar när du skriver en text.
Använda sambandsord i en text				Du skriver ihop korta meningar och satser med hjälp av olika ord, som t.ex. <i>och, därför, men, så, eftersom</i> .
Välja rätt skiljetecken i en text				Du vet <i>var</i> och <i>varför</i> du ska skriva punkt, kommatecken, utropstecken, frågetecken och talstreck (de vanligaste skiljetecknen) i en text.
Ändra i en text så att den får bättre kvalitet				Du vet hur en text kommer till och förstår att den första texten du skriver alltid kan utvecklas och förbättras med hjälp och stöd av andras råd.
Ge respons på innehållet i en text				Du läser kompisars texter och vet vad du ska tänka på när du ger enkla råd och förslag kring hur innehåll kan utvecklas och förbättras.
Söka och välja ut information				Du vet hur du kan hitta den information du behöver och hur du väljer bort onödig information.
Avgöra om den information som jag hittar är trovärdig				Du vet hur du ska värdera och kontrollera om informationen som du hittar är sann.

Hur säker känner du dig i följande situationer?	Säker	Ganska säker	Osäker Behöver träna mer och utveckla	Här får du hjälp att förstå de olika situationerna.
Samtala om bekanta ämnen				Du deltar i samtal, lyssnar på andra och bygger vidare på vad de säger genom att kommentera med egna tankar och upplevelser.
Ställa frågor för att få bättre samtal				Du deltar i samtal, lyssnar på andra och ställer olika frågor för att försöka sätta sig in i andras sätt att resonera och tänka.
Framföra åsikter				Du talar om vad du tycker och tänker och förklarar varför, men lyssnar också på andra och kan byta åsikt om du får övertygande argument.
Förbereda muntliga redogörelser				Du vet vad du ska tänka på när du ska förbereda en muntlig redogörelse eller presentation, för att det ska passa till ämnet och dem som ska lyssna.

LÄSSTRATEGIER Hamburgare , s. 8 <i>På vilket sätt skiljer sig Hamburger Steak från hamburgare?</i> 3. 😊 Svara själv på frågan. 4. 😊 Hur hittade du svaret på frågan?		
ELEVSVAR 1 3. Den ena var med sås. 4. Läste alla meningar noga och sakta från början igen och hittade.	ELEVSVAR 2 3. Hamburger Steak serverades med sås och inte med bröd. 4. Jag letade ganska länge efter ordet Steak. Till slut hittade jag det.	ELEVSVAR 3 3. Skillnaden var att Hamburger Steak bara hade sås, medan hamburgaren också hade bröd. 4. Jag kom ihåg att det stod i början av texten, så jag sökläste efter <i>Hamburger Steak</i> i första stycket genom att snabbt skumma igenom den korta texten. Jag tog också lite hjälp av sånt jag redan visste innan jag läste texten, för jag vet ju att hamburgare har <i>både</i> sås och bröd.
Lägre kvalitet Högre kvalitet 		

INNEHÅLL, STRUKTUR OCH SPRÅKLIG VARIATION

Hjärnan, s. 21

5. 😊 Skriv om första stycket i Sveas text med hjälp av sambandsord.

ELEVSVAR 1

5. Hjärnan är viktigast därför styr hjärnan hela kroppen. Hjärnan är som dina knutna händer så hjärnan väger 1 kg. Hjärnan är mjuk men hjärnan är ömtålig.

ELEVSVAR 2

5. Hjärnan är viktigast och styr hela kroppen. Den är som dina knutna händer och väger 1 kg och är mjuk och ömtålig.

ELEVSVAR 3

5. Hjärnan är viktigast eftersom den styr hela kroppen. Den är som dina knutna händer och väger 1 kg. Hjärnan är mjuk och därför är den ömtålig.

Lägre kvalitet

Högre kvalitet

MUNTliga REDOGÖRELSEr Landskapet Dalarna , s. 30		
2. 😊 Hur tycker du att Frida har förberett sin presentation? 3. 😊 Hur skulle Frida ha kunnat göra annorlunda när hon planerade och förberedde sin presentation? Ge henne tre förslag.		
ELEVSVAR 1 2. Ganska bra. 3. Häng bilderna snyggare och i rätt ordning. Ta reda på mer om björnparken, vad man kan göra där och så. Öva för att lära dig allt utantill, utan att ha papper framför dig.	ELEVSVAR 2 2. Bra med karta och fina bilder. 3. Ta reda på och förklara ord som de som lyssnar kanske inte förstår, till exempel vad <i>industrier</i> och <i>Norra Svealand</i> är. Träna på peka på bilder och karta när du berättar om de olika sakerna. Träna på att prata långsamt och tydligt.	ELEVSVAR 3 3. Bra förberett med bilder och karta, men det hon skulle säga var inte så noga förberett eftersom det är lite rörigt. 3. Tänk på att ha tydlig inledning, innehåll och avslutning. Sortera innehållet i en tydlig ordning, så att de som lyssnar förstår vad som hör ihop. Skriv ner stödord, för att kunna prata lite mer fritt, titta upp ibland och berätta med inlevelse.
Lägre kvalitet Högre kvalitet 		

6. Hur kan man arbeta vidare?

Gör undervisningen formativ

Att arbeta med formativ bedömning innebär att uppmärksamma eleverna på att de måste ta ansvar för sitt eget lärande. För att hjälpa dem att göra det måste de veta vad som förväntas av dem och hur detta bygger på vad de redan kan. Det finns många olika sätt för dig som lärare att göra detta.

Klargör målen

Din undervisning kan med hjälp av en enkel struktur omvandlas till att bli mer formativ. Börja alltid med att klargöra lärandemålen/förväntansmålen för lektionen eller arbetsområdet för eleverna. När du planerar lärandemålen så ska du samtidigt fundera på återkoppling till eleverna.

Självbedömning och återkoppling

"Two stars and a wish"

Varje elev kan bedöma sig själv efter olika övningar, efter en lektion eller redovisning genom att skriva ner två beröm till sig själv (*two stars*) och ett önskemål om något som hen vill utveckla och bli bättre på (*a wish*).

Exit Ticket

Eleverna kan efter genomgång, lektion eller moment få en "post-it" som de skriver antingen en självbedömning på eller svar på en specifik fråga utifrån undervisningens/arbetsområdets innehåll. Då får du direkt återkoppling om eleverna har förstått eller inte. Du kan själv skriva en mening som återkoppling på post-it-lappens baksida, som eleverna kan få t.ex. lektionen efter.

Tänk på att din återkoppling till eleverna kan vara skriftlig eller muntlig, och ges enskilt till varje elev eller till en grupp med flera elever.

EPA

Gör om olika uppgifter i svenska till EPA-uppgifter genom att låta eleverna första arbeta *enskilt*, därefter i *par* och sedan samtala och diskutera *alla* tillsammans i klassen.

Vissa grupper kan redovisa sina uppgifter eller texter för andra grupper eller i helklass. Det ger eleverna en möjlighet att träna på att förklara och använda begrepp samt använda sig av kamratrespons. Hur eleverna kan redovisa, i par, i grupp eller inför klass är beroende på hur trygg klassen och eleverna är med varandra.

Kamratrespons

När man introducerar kamratrespons kan det vara bra att börja med att tillsammans med eleverna titta på okända, anonyma elevtexter.

Ge eleverna tipset att de ska ge två beröm och en önskan till förbättring. Tillsammans med eleverna kan ni också skapa olika *checklistor* som tydligt talar om *vad* de ska titta på i texten och ge respons på.

Låt eleverna öva på förmågan att formulera och uttrycka sig genom att de får redovisa responsen för varandra. Även här kan man använda en kamratrespons som en EPA-uppgift. Börja enskilt, diskutera i par och sedan alla tillsammans i klassen.

Samarbeta med en parallellklass

Samarbeta med en parallellklass och byt elevtexter. Båda klasserna får nu möjlighet att öva sig på kamratrespons på texter och uppgifter som är namnlösa, anonyma. Låt eleverna leta kvalitet i texterna samt skriva respons med två beröm och ett önskemål om förbättring – även det anonymt. När eleverna sedan får tillbaka responsen kan de utifrån önskemålen utveckla kvaliteten i sina texter genom att t.ex. skriva om, lägga till, ta bort och på andra sätt förbättra texterna – innan allt lämnas in till läraren för bedömning. Detta kan göras regelbundet med olika gruppkonstellationer och på olika sätt även i klassen.

Arbeta med ord och begrepp

Ordkort

Tillverka små kort där du skriver olika nyckelord tillhörande det aktuella arbetsområdet. I smågrupper kan eleverna diskutera och förklara vilka av orden de kan och vilka de inte kan. De ordkort som eleverna inte kan lämnar de tillbaka till dig som lärare, för att du ska kunna planera den fortsatta undervisningen.

Begreppsbok

Eleverna kan arbeta vidare med att förklara och beskriva ord och begrepp genom att diskutera i par eller i grupp. Därefter kan de tillsammans eller enskilt skriva ner sina förklaringar i en skrivbok. Dokumentationen kan fyllas på eftersom och kan användas som en begreppsbok att använda och titta tillbaka i.